

สังคมศึกษา : ปรากฏการณ์ทางสังคมยุคปฏิรูปพุทธศาสนาในประเทศไทย

social studies : The social phenomenon of the Buddhist Reformation in Thailand

พระมหาสมบัติ ฐานวโร(รอดเร็ว) พระเอกรัตน์ มหามงคล (มาพะดุง) พระครูวิริยปัญญาภีวัฒน์ ดร.

อาจารย์สาขาวิชาสังคม คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตสุรินทร์

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องของสังคมเป็นการศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นตามวิถีของสังคม อาจมีปัจจัยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมเช่น ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ อิทธิพลของกลุ่มเป็นการรวมตัวการของบุคคล เพื่อทำกิจกรรมร่วมกันมีลักษณะสำคัญได้แก่ บทบาท บรรทัดฐานเช่นกฎกติกาของสังคม สถานภาพสถานะที่มีการยกย่อง ความเป็นอยู่ของสังคมหลอมรวมกันเป็นระเบียบข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันในสังคมก่อเกิดเป็นสถาบันทางสังคม หนึ่งในสถาบันทางสังคมนั้นรวมถึงสถาบันทางศาสนาที่มีหน้าที่มีบทบาทในการขัดเกลาจิตใจของคนให้ดีขึ้น เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับศาสนาที่ เกิดจากกระแสสังคมที่เปลี่ยนไปจึงต้องมีการปฏิรูปเพื่อให้เกิดความเรียบร้อยและทำหน้าที่ขัดเกลาจิตใจของคนในสังคมให้ดีขึ้นตลอดไป

คำสำคัญ : สังคมศึกษา, ปรากฏการณ์ทางสังคม, การปฏิรูป

Abstract

The study of social phenomena is a study of social phenomena that takes place in the way of society. There may be factors contributing to the change of society such as climatic and geographic conditions. The influence of the group is the integration of the persons to perform common activities. The social being is combined with the agreed disciplined social and social institutions. One of the social institutions, including religious institutions, has a role to purify people's minds. When there are problems with religion, which caused by the changes of society, there must be the reform in order to have a well regulated society. Moreover, this is also the role to refine people's minds to be such purified minds of the society forever.

Keywords : social studies, Social phenomenon, Reform

บทนำ

ปรากฏการณ์ทางสังคมเป็นสิ่งที่มีความคู่กับสังคมอย่างยาวนานนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังคงเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องไม่เฉพาะกับสังคมไทยเท่านั้นทั่วโลกเองก็เคยเกิดขึ้นมาทั้งนี้มาจากเรื่องหลักคือ การเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโดยตรงจึงเป็นปรากฏการณ์ที่เราสามารถเห็นได้ดังเช่นปัจจุบันเพราะโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลาก้าวสู่ยุคที่ติดต่อสื่อสารกันง่ายขึ้นแต่ตรงกันข้ามมนุษย์เราไม่ค่อยมีเวลาพูดคุยกันมากนักเพราะต่างต้องมีการะหน้าที่ในการประกอบการทำงานมากขึ้น

การติดต่อสื่อสารจึงกลายเป็นการติดต่อในยุคโลกเสมือนจริงมากขึ้นทุกการเดินทางมีเรื่องราวเสมอแน่นอนว่าไม่เว้นแม้แต่การท่องไปใน “โลกออนไลน์” พื้นที่ที่อาจเรียก ได้ว่าเป็นโลกเสมือนที่เคียงคู่ไปกับโลกในชีวิตจริงของ

คนเราหากย้อนเวลากลับไปหลายปี ก่อนหน้าที่เทคโนโลยีจะได้รับการพัฒนาจนเราวิ่งตามเก็บไม่ทัน อย่างในทุกวันนี้ กิจกรรมยามเช้าของใครหลายคนอาจเริ่มด้วยการนั่งจิบกาแฟร้อนๆ พร้อมขนมปังปิ้งหรือแซนด์วิชอบใหม่ ต้มต้บบรรยากาศยามเช้า นั่งฟังเสียงนกร้อง มองต้นไม้ใบหญ้าในสวนข้างบ้านที่กำลังผลิดอกออกผล รวากับที่กำลังซาร์จแบตเตอรี่ในตัวเองก่อนเริ่มวันอันเคร่งเครียดอีกครั้งวิวัฒนาการที่รวดเร็วของเทคโนโลยีทั้งในมิติของซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์ ที่พร้อมสนับสนุนหลากหลายโปรแกรมที่เปิดตัวให้บริการอยู่ในโลกออนไลน์ ทำให้กิจกรรมยามเช้าของผู้คนเปลี่ยนไป ดังที่กล่าวมานี้คือปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันในสังคมไทยหากจะลองมองย้อนกลับไปดูสังคมไทยในอดีตแต่เดิมจะเห็นความแตกต่างที่เห็นชัดเจนขึ้น

1. สังคมไทยในอดีต

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลักศิลาจารึกสุโขทัยหลักที่ 1 มีข้อความสะท้อนให้เห็นว่าวัดเป็นศูนย์รวมกิจกรรมทางศาสนาเป็นศูนย์กลางทางสังคม (ดนัย ไชยโยธา, 2546 : 135) ก่อให้เกิดลักษณะค่านิยมของสังคมไทยในอดีต วิถีชีวิตของสังคมไทยในอดีต ส่วนใหญ่ยึดมั่นสืบทอดตามบรรพบุรุษ พ่อแม่ และญาติผู้ใหญ่ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสุขสบาย ไม่อยากให้ใครได้รับความเดือดร้อน วิถีชีวิตเป็นแบบเรียบง่ายไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง แม้ว่าจะมีระบบข้ากับเจ้า บ่าวกับนายก็ตาม ค่านิยมของสังคมไทยในอดีตมีลักษณะดังนี้

1. ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา คนไทยในอดีตส่วนใหญ่ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เพราะเมื่อทำแล้วเกิดความสุขสบายใจ มีความสุขจากการทำบุญ ทำให้คนมีจิตดี มีความอ่อนโยน มีเมตตา กรุณา การประพฤติตามหลักธรรมคำสอนทำให้คนเป็นคนดี อีกทั้งยังเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวอีกด้วย

2. เชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม เป็นแนวทางให้สังคมไทยในอดีตเกิดความกลัว ละอายต่อการทำบาป เพราะเมื่อตายแล้วต้องตกนรก ทำให้เกิดการทำบุญหรือทำความดี เพื่อหนีทางสู่สวรรค์นั่นเอง

3. เชื่อในเรื่องของวิญญาณ ภูตผีปิศาจ มีความเชื่อในเรื่องอำนาจลึกลับที่มีอยู่เหนือมนุษย์ สามารถบันดาลให้เกิดสิ่งดีหรือสิ่งร้าย ด้วยเหตุนี้จึงมีพิธีกรรมเกิดขึ้นมากมายซึ่งเป็นความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ เช่น เชื่อในเรื่องเจ้าที่เจ้าทาง ผีบ้านผีเรือน เป็นต้น

4. ยกย่องระบบศักดินา เป็นความเชื่อที่ว่าเป็นผู้มีบารมี ความร่ำรวย บุคคลในตระกูลสูงศักดิ์ คือ ผู้ที่เทพเจ้าบันดาลให้มาเกิดจึงได้รับการยกย่องและเกรงกลัว

5. เคารพผู้อาวุโส อาจหมายถึงผู้ที่สูงด้วยอายุ ด้วยคุณวุฒิและวัยวุฒิ มีความเชื่อว่าผู้อาวุโสมีประสบการณ์ มีความสามารถ เช่นสำนวนที่ว่า ผู้ใหญ่อบน้ำร้อนมาก่อน การเคารพผู้อาวุโสจะทำให้มีความสุขและเจริญก้าวหน้า

ข้างต้นที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าสังคมไทยมีการรับเอาวัฒนธรรมจากพุทธศาสนามาดำเนินชีวิตและยึดเป็นแบบแผนในการปกครองจากอดีตเป็นต้นมา (ภารดี มหาขันธ์, 2532 : 157) แต่ในปัจจุบันศาสนามีความเสื่อมถอยจากจิตใจของผู้คนในสังคมส่วนมาก ที่เรียกกันว่าเป็นชาวพุทธส่วนใหญ่ก็เป็นกันแค่ว่าเพียงในโบสถ์มนะครวเท่านั้น ไม่ได้เป็นชาวพุทธด้วยความเข้าใจและศรัทธาที่แท้จริง และเมื่อถึงวัยที่จะบวชก็แค่บวชกันไปตามประเพณีเท่านั้น เพื่อให้พ่อแม่ได้ชื่นอกชื่นใจที่ได้เกาไชยผ้าเหลืองลูกขึ้นสวรรค์ไปกับเขาบ้าง มากกว่าที่จะบวชด้วยความเข้าใจและด้วยศรัทธาในพระธรรมคำสั่งสอน เพราะแม้แต่ในงานบวชเองก็ยังมี การฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการล้มวัวล้มควาย ล้มหมู เพื่อเลี้ยงดูแขกเหรื่อ แถมบางงานก็มีการดื่มสุราเมรัยจนเมาเมาย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความไม่รู้ไม่เข้าใจในพระธรรมคำสั่งสอนเลย พวกเขาจึงไม่มีแม้แต่ศีล 5 อันเป็นศีลเบื้องต้นที่ชาวพุทธต้องรักษาเท่านั้น ส่วนใหญ่จะคิดสนใจในศาสนามากขึ้นหน่อย ก็ต่อเมื่อแก่ชราหรืออยู่ในช่วงเวลาคับขันของชีวิตเท่านั้น ปัจจัยที่ทำให้เป็นเช่นทุกวันนี้ก็คงมาจากหลากหลายสาเหตุ ไม่ว่าจะเป็นการดิ้นรนแข่งขันกันทางเศรษฐกิจ ความเจริญของเทคโนโลยี

และค่านิยมของสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ในปัจจุบันนี้ผู้คนมีความเกรงกลัวต่อบาปน้อยลง ไม่เคารพ ไม่ศรัทธาในศาสนา จึงได้แต่ใช้ชีวิตให้เป็นไปตามแต่ที่กิเลสจะชักนำพาไป

การปฏิรูปพุทธศาสนาในอดีต

การปฏิรูปศาสนาพุทธสมัยพระเจ้าอโศก

ครั้งหนึ่งในอดีต “พระเจ้าอโศกมหาราช” ทรงร่วมปฏิรูปพระศาสนา จับสีกพระอลัชชีผู้ตกอยู่ใต้อำนาจกิเลส สังคมของมัวเมาในลาภสักการะ เหลวไหลในเกียรติ เหนือเหิมและเพเลิดเพลินในโลกียวัตถุ จากนั้นทรงเป็นศาสนูปถัมภกในการสังคยานาและส่งเสริมขุดประกาศพระพุทธรูป พระเจ้าอโศกมหาราช(Asoka the great) แห่งราชวงศ์ โมริยะกษัตริย์ผู้ปกครองดินแดนอินเดีย(พ.ศ.276 – พ.ศ.312) พระองค์ ทรงมีพระทัยเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า ได้ทรงทำนุบำรุงพุทธศาสนา เช่นทรงสร้างวัด วิหาร พระสถูป พระเจดีย์ และหลักศิลาจารึกเป็นต้น ได้บำรุง พระภิกษุสงฆ์ด้วยปัจจัย 4 คือ อาหาร ที่อยู่ อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค การที่พระองค์ทรงบำรุงพระภิกษุสงฆ์เช่นนี้ ก็เพื่อจะได้พระภิกษุในพุทธศาสนาได้รับความสะดวก มีโอกาสบำเพ็ญสมณธรรมได้เต็มที่ ไม่ต้องกังวลในการแสวงหาปัจจัย 4 แทนที่จะเป็นเช่นนั้น แต่กลับปรากฏว่ามีพวกนักบวชนอกศาสนาเป็นจำนวนมาก ปลอมบวชในพุทธศาสนา เพราะเห็นแก่ลาภสักการะ เมื่อบวชแล้วก็คงส่งสอนลัทธิศาสนาเก่าของตน (พระมหาวินัย ปุณฺณญาโณ, 2544 : 25-27) โดยอ้างว่าเป็นคำสอนของพุทธศาสนา แสดงลัทธิธรรมให้ผิดคลองพระพุทธานุญาตกระทำให้สังฆมณฑลยุ่งเหยิง แตกสามัคคีด้วยสัทธรรมปฏิรูป ข้อนั้นทำให้พระโมคคัลลีสบุตรติสสะเถระ (คนละรูปกับพระมหาโมคคัลลานะเถระในพุทธกาล) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความแตกฉานในพระไตรปิฎก เกิดความระอาใจต่อการประพฤติปฏิบัติของเหล่าพระภิกษุอลัชชีที่ปลอมบวชทั้งหลาย จึงได้ปลัดขังไปอยู่ที่ ถ้ำอุธังคบรรพต เจริญวิเวกสมาบัติอยู่ที่นี่อย่างเงียบๆ เป็นเวลา 7 ปี และมอบภารกิจคณะสงฆ์ให้พระมหินทเถระดูแลแทนในสมัยนั้นจำนวนของพระอลัชชี มีมากกว่าพระภิกษุแท้ๆ จึงทำให้ต้องหยุดการทำอุโบสถสังฆกรรมถึง 7 ปี เพราะเหตุที่พระสงฆ์ ผู้มีศีลบริสุทธิ์ไม่ยอมร่วมกับพระอลัชชีเหล่านั้น จึงทำให้พระเจ้าอโศกมหาราชไม่สบายพระทัยในการแตกแยกของพระสงฆ์ ทรงปรารภว่าจะให้พระสงฆ์เหล่านั้นสามัคคีกัน จึงได้ตรัสสั่งให้อำมาตย์หาทางสามัคคี ฝ่ายอำมาตย์ฟังพระดำรัสไม่แจ้งชัด สำคัญผิดในหน้าที่ จึงได้ทำความผิดอันร้ายแรง คือ ได้บังคับให้พระภิกษุบริสุทธิ์ทำอุโบสถร่วมกับพระอลัชชีพระภิกษุผู้บริสุทธิ์ต่างปฏิเสธที่จะร่วมอุโบสถสังฆกรรม อำมาตย์จึงดัดศิระเสียหลายองค์ เมื่อพระเจ้าอโศกมหาราชทราบข่าวนี้ ทรงตกพระทัยยิ่งจึงเสด็จไปขอขมาโทษต่อพระภิกษุที่อาราม และได้ตรัสถามสงฆ์ว่า การที่อำมาตย์ได้ทำความผิดเช่นนี้ ความผิดจะตกมาถึงพระองค์หรือไม่ พระสงฆ์ถวายคำตอบไม่ตรงกัน บ้างก็ว่าความผิดจะตกมาถึงพระองค์ด้วยเพราะอำมาตย์ทำตามคำสั่ง แต่บางองค์ก็ตอบว่าไม่ถึงเพราะไม่มีเจตนา คำวิสัยนาที่ขัดแย้งกันเช่นนี้ทำให้พระเจ้าอโศกมหาราชกระวนกระวายพระทัยยิ่งนัก ทรงปรารภนาที่จะให้พระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งผู้มีความสามารถและแตกฉานในพระธรรมวินัยถวายคำวิสัยนาอย่างแจ่มแจ้ง จึงได้ตรัสถามถึง พระภิกษุเหล่านั้นก็ได้ตรัสตอบว่า มีแต่พระโมคคัลลีสบุตรติสสะเถระรูปเดียวเท่านั้นที่อาจแก้ความสงสัยได้ พระเจ้าอโศกมหาราช จึงได้ส่งสาสน์ไปอาราธนาพระโมคคัลลีสบุตรติสสะเถระ ให้ท่านเดินทางมายังเมืองปาฏลีบุตร แต่ไม่สำเร็จ เพราะพระเถระไม่ยอมเดินทางมาตามคำอาราธนา พระเจ้าอโศกมหาราชก็ทรงไม่หมดความพยายาม จึงได้รับสั่งให้พนักงานออกเดินทางโดยทางเรือรบท่านตามคำแนะนำของพระติสสะเถระผู้เป็นพระอาจารย์ของโมคคัลลีสบุตรติสสะเถระในที่สุดพระเถระก็ยอมมาและในวันที่ท่านเดินทางมาถึงนั้น พระเจ้าอโศกมหาราชได้เสด็จไปรับพระเถระด้วยพระองค์เอง ได้เสด็จลุล่วงไปถึงพระชานู แล้วยืนพระกรให้พระเถระจับและตรัสว่า "ขอพระคุณท่านจงสงเคราะห์ข้าพเจ้าเถิด" แล้วได้นำท่านไปสู่อุทยาน ได้ทรงแสดงความเคารพพระเถระอย่างสูง และได้ตรัสถามพระเถระว่า การที่อำมาตย์ได้ดัดศิระพระภิกษุนั้นจะเป็นบาปกรรมตกถึงตนหรือไม่ พระเถระได้ตอบว่า “มหาบพิตร จะเป็นเป็นบาปได้ ก็ต่อเมื่อ

พระองค์มีเจตนาที่จะฆ่าเท่านั้น” คำวิชันาของพระเถระนั้น ทำให้พระองค์ทรงพอพระทัยมากฝ่ายพระอัคริษผู้ปลอมบวชในพุทธศาสนานั้นก็ยังพยายามที่จะประกอบมิฉาชีพออยู่ต่อไป พระเหล่านั้นได้มัวเมาหลงใหลในลาภสักการะไม่พอใจในการปฏิบัติธรรม อาศัยผ้าเหลืองเลี้ยงชีพ ประพฤติผิดธรรมวินัยไม่สำรวมระวังในสัจจารวัตร เทียววอดอ้างคุณสมบัติโดยอาการต่างๆ เพื่อหลอกลวงประชาชนให้หลงเชื่อ เพื่อหาลาภสักการะเข้าตัว เพราะเหตุนี้จึงทำให้พระสัทธรรมอันบริสุทธิ์ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องพลอยต่างพร้อยไปด้วย ความอลเวงได้เกิดขึ้นในวงการของพุทธศาสนาทั่วไปลาภสักการะมีอำนาจเหนือ อุดมคติของผู้เห็นแก่ได้ แม้กระทั่งผู้ทรงเพศเป็นพระภิกษุห่มเหลืองก็ยังคงตกอยู่ภายใต้อำนาจของมัน ที่จริงผู้มีลาภคือผู้มีบุญ แต่มัวเมาในลาภคือผู้สังสมบาป การที่พระได้ของมากมาย จากประชาชนที่เข้าบริจาด้วยศรัทธานั้น นับว่าเป็นการดีไม่มีผิด แต่การที่พระสังสมของมัวเมาในลาภ เหลวไหลในเกียรติเห่อเหิมและเพลิดเพลินในโลกียวัตถุ จนลืมหน้าที่ของตนนั้นนับว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องอย่างยิ่งพ.ศ.287 พระโมคคัลลิตบุตรติสสเถระ ได้ถวายเทศนาแก่พระเจ้าอโศกมหาราช จนพระองค์ทรงมีความเลื่อมใส และซาบซึ้งในหลักธรรมอันบริสุทธิ์ของพระพุทธองค์ ได้ประทับอยู่ที่อุทยานนับเป็นเวลา 7 วัน เพื่อชำระพระศาสนาให้บริสุทธิ์จากเดิรณิย์ที่เข้ามาปลอมบวช ในวันที่ 7 พระองค์ได้ประกาศบอกนั้ให้พระภิกษุที่อยู่ในชมพูทวีปทั้งสี่นั้ให้มาประชุมที่โอศการามเพื่อชำระความบริสุทธิ์ของตน ภายใน 7 วัน พระองค์ประทับนั่งภายในม่านกับท่านโมคคัลลิตบุตรติสสเถระ ได้สั่งให้ภิกษุผู้สังกัดอยู่ในนิกายนั้นๆ นั้รวมกันเป็นนิกายๆ แล้วตรัสถามให้พระภิกษุเหล่านั้นอธิบายคำสอนของพระพุทธองค์ ซึ่งพระสงฆ์เหล่านั้นได้อธิบายผิดไปตามลัทธิของตนๆ พระเจ้าอโศกมหาราชจึงได้ตรัสให้สีกพระอัคริษเหล่านั้นทั้งหมดซึ่งเป็นจำนวน 60,000 รูป ครัน้กั้จัดพระภิกษุพวกอัคริษให้หมดไปจากพุทธศาสนาแล้ว พระโมคคัลลิตบุตรติสสเถระจึงได้จัดให้มีการทำสังคายนาครั้งที่ 3 ขึ้น ณ โอศการาม เมืองปาฏลิบุตร โดยได้รับราชูปถัมภ์จากพระเจ้าอโศกมหาราช

สาเหตุที่ต้องปฏิรูปพุทธศาสนาในสังคมไทย

การทำลายโดยชาวพุทธเอง

"หลายปีผ่านมามีผู้แต่งกายเลียนแบบสงฆ์(ลักเพศ) มีพฤติกรรมเป็นชาวดังพาดหัวหนังสือพิมพ์หลายครั้ง จนญาติโยมที่ศรัทธากล้าแข็งในศาสนาบางท่านถึงกับศรัทธาถอยหันหลังให้วัดโดยนั้กไม่ถึงว่าหลวงพ่อ,หลวงพี่ที่กราบอยู่จะเป็นไปได้ถึงเพียงนี้ความจริงแล้วพุทธศาสนาไม่เสื่อม ตัวบุคคลต่างหากที่เสื่อม ปัญหาอยู่ที่ว่า บุคคลที่เสื่อมนั้นใช้รูปแบบและรูปแบบของศาสนาเป็นเครื่องมือหากินหาผลประโยชน์บนพื้นฐานศรัทธาของชาวบ้าน ฝ่ายชาวบ้านเองรู้ทั้งรู้ก็ปล่อยเลยตามเลยเข้าทำนอง"ชั่วชางชี ดีชางสงฆ์ " อย่างนี้สถานการณ์ของพุทธศาสนาคงจะย่ำแย่ คนทำบุญก็ต้องเลือกให้เหมาะทั้งบุคคลและกาลเทศะไม่เปิดโอกาสให้พวกห่มผ้าเหลืองหากินอย่างลายนวนักบวชหากินที่ประพฤติละเมิดพระธรรมวินัยอย่างชัดแจ้งมีโทษเพียงให้สีก กฎหมายบ้านเมืองไม่มีสิทธิไปลงโทษอะไรได้ทีหลอกลวงชาวบ้านผูกดวงสะเดาะเคราะห์ หากินกันเป็นล่ำเป็นสันหรือใช้สถานที่วัดเป็นแหล่งหากิน(เอาวัดเป็นวิก)ในรูปแบบต่างๆก็ไม่มีใครทำอะไรได้ความมัวหมองของพระพุทธศาสนาที่เกิดจากพวกโล้นห่มเหลือง(โจรโปกผ้าเหลือง)ซึ่งไม่ได้ศรัทธาเลื่อมใสในพุทธธรรม บวชเพื่อหาช่องทางทำมาหากินนักบวชประเภทนี้มีอยู่จำนวนมากพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นและเจริญรุ่งเรืองในประเทศอินเดีย แต่ปัจจุบันพระพุทธศาสนาในอินเดียเหลือเพียงร่องรอยความเจริญในอดีต(อยุธยาแห่งความหลัง)ที่เป็นเช่นนี้ เหตุสำคัญประการหนึ่งก็เนื่องจากปัจจัยภายในคือนักบวชประพฤติตนไม่ต่างไปจากฆราวาส ผู้คนจึงถอยศรัทธาจากค้อยๆเสื่อม (ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง, ออนไลน์)

กลายเป็นชาวโด่งดังต่อเนื่องและยาวนาน ในกรณีนักบวชบางรูปวางตัวไม่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการใช้ของซึ่งมีราคาแพงเกินสมณสารูป หรือการครอบครองรถยนต์ที่มีราคาสูงเกินความจำเป็น ซึ่งแม้แต่ผู้ที่ยันอดอมทำมาหากินด้วยความสุจริตก็ยังคงครอบครองได้โดยยาก แถมยังมีภายานอนคู้กับสีกาในที่ลับหูลับตาเผยแพร่

ในระบบสื่อสารข้อมูลทาง computer จนกลายเป็นที่สนใจของทุกฝ่าย อีกทั้งความสามารถของการสื่อสารในปัจจุบันที่เป็นไปอย่างรวดเร็วกว้างไกล เพราะแม้แต่สื่อต่างประเทศเองก็ถึงกับทำคลิปล้อเลียนการใช้ชีวิตที่หรูหราฟุ่มเฟือยขัดกับภาพลักษณ์เดิม ๆ ที่ต้องสมถะเรียบง่าย จึงถือว่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นนี้ สามารถสั่นสะเทือนวงการนักบวชในบ้านเมืองของเราได้เลยทีเดียวจนกระทั่งทำให้ญาติโยมหลายๆ คน รู้สึกหดหู่กับข่าวคราวที่เกิดขึ้น ดังนั้นเพื่อป้องกันไม่ให้เรื่องราว ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันมิให้เรื่องราวเหล่านี้เกิดขึ้นซ้ำซากอีก ผู้ที่มีความห่วงใยพระพุทธศาสนาทุก ๆ ฝ่าย จึงควรนำเอาบทเรียนอันแสนเจ็บปวดนี้ มาศึกษาวิเคราะห์ เพื่อหาสาเหตุแห่งความเป็นมาเป็นไปของขบวนการเหล่านี้ และใช้ความรู้ที่ได้มานั้นทำกรณีศึกษาให้เป็นวัชชิน เพื่อใช้ในการกระตุ้นให้สังคมเกิดภูมิคุ้มกันต่อผู้ที่หวังจะเข้ามาแอบแฝงเพื่อหาผลประโยชน์และทำลายพระพุทธศาสนาสืบไป (วัดหทัยนเรศวร, ออนไลน์)

ความจริง คนพวกนี้ไม่ได้เข้าถึงศาสนาเลยตั้งแต่แรกอยู่แล้ว สังเกตได้จากที่พวกเขาไม่สามารถแยกแยะว่าข่าวคราวที่เกิดขึ้นนั้นมันไม่ใช่เรื่องของนักบวชที่กระทำไม่ได้ แต่มันเป็นเรื่องของคนไม่ดีมาบวช เพราะถ้าเขาเป็นชาวพุทธแท้จริง ผู้ได้เคยรักษาศีลปฏิบัติธรรมมาบ้างก็ควรแยกแยะได้ และทราบอยู่แล้วว่าคนที่ก่อเรื่องจนเป็นข่าวพวกนี้ก็ล้วนแต่ไม่ได้มีความเคารพนับถืออะไรในพระพุทธเจ้าเลย แล้วจะถือว่าคนเหล่านี้เป็นศิษย์ของท่านได้อย่างไร และการที่คนไม่ดีจะเข้ามาบวชก็เกิดขึ้นได้ไม่ยาก เพราะพระพุทธศาสนาในประเทศของเรานั้น ได้ใจกว้างจึงเปิดโอกาส ให้ใครก็ได้เข้ามาบวชเพื่อศึกษาธรรม ซึ่งมันก็นั่นแหละว่าย่อมจะมีผู้คนส่วนหนึ่งที่หยาบเกินกว่าที่จะรักษาพระธรรมวินัยเอาไว้ได้ในวันนี้ทุกซอกทุกซอกมีอยู่ พระธรรมคำสั่งสอนก็ยังคงมีอยู่ แนวทางแห่งความพ้นทุกข์ก็ยังคงมีอยู่ จึงมองไม่เห็นว่าจะศาสนาจะเสื่อมตรงไหน และมันขึ้นอยู่กับว่าใครจะสนใจพระธรรมจริงพระธรรมแท้หรือว่าสนใจเพียงแค่เปลือกที่หาสาระได้น้อย (เปลือกเพียงแค่นี้ห่อหุ้มพระศาสนาอันเป็นเนื้อแท้เอาไว้) ถึงแม้ว่าในวันจะมีข่าวในด้านลบออกมามาก ก็ให้ถือซะว่าเป็นโอกาสผ่าตัดเอาสิ่งไม่ดีออกไป เพื่อให้ผู้ที่ตั้งใจประพฤติปฏิบัติดีสามารถที่จะอยู่ได้อย่างเป็นปกติสุข และอยากจะให้ช่วยกันชักชวนคนที่ดีมีศรัทธาแท้จริงเข้ามาบวชด้วย ไม่ใช่เมื่อไม่มีงานทำก็มาบวชเพื่อฆ่าเวลา ออกหักก็มาบวช แก่ชราทำอะไรไม่ได้แล้วก็มาบวช แม้แต่การบวชเพื่อแก้บนก็ยังมีย่อย แต่ไม่ว่าจะเกิดเรื่องราวอะไรขึ้นก็ตาม พระธรรมก็ยังเป็นสัจธรรมอยู่ ผู้ที่ศึกษาและปฏิบัติจริงย่อมสามารถแยกแยะได้ว่า อะไรดีอะไรไม่ดี ทองแท่นนั้นย่อมไม่กลัวต่อการพิสูจน์ อีกทั้งการที่ได้เปิดเผยตีแผ่ เรื่องราวความจริงต่าง ๆ ออกมานั้น ก็ย่อมดีกว่าการที่จะปิดบังซ่อนเร้นเอาไว้ แม้ว่าข่าวคราวเหล่านี้จะทำให้หดหู่ไปบ้าง แต่ในอีกด้านหนึ่งการที่ได้เปิดเผยชัดถึงบ้านของเราเองนั้น มันก็ย่อมจะทำให้บ้านของเราน่าอยู่มากยิ่งขึ้น จึงควรทำความเข้าใจที่ได้มีโอกาสในการชำระล้างสิ่งไม่ดีต่าง ๆ ออกไป และยังสามารถกระตุ้นเตือนให้สังคมตื่นตัวในการช่วยกันดูแลพระพุทธศาสนาได้อีกทางหนึ่ง ขอให้ถือซะว่าเป็นเรื่องธรรมดาของต้นไม้ใหญ่ที่บางครั้งก็อาจจะมีแมลงต่าง ๆ มากัดแทะบ้าง หรือไม่มีนกที่เข้ามาอาศัยยรมเงาได้ถายมูลใส่บ้าง แต่ถึงแม้ว่ามันจะสกปรกมากเพียงใด มักก็สกปรกแค่เพียงเปลือกนอกเท่านั้น ส่วนเนื้อแท้อยู่ในก็ยังคงความบริสุทธิ์เอาไว้ได้เหมือนเดิม ให้ลองพิจารณาถึงคำโบราณที่ว่า “ไหว้พระพุทธอย่าให้ถูกอิฐถูกปูน ไหว้พระธรรม อย่าให้ถูกคัมภีร์ใบลาน ไหว้พระสงฆ์อย่าให้ถูกลูกชาวบ้าน” ดังนั้นก็ขึ้นอยู่กับว่า ใครจะสนใจสิ่งที่ดีงามภายนอก หรือใครจะสนใจกับแก่นสาระที่แท้จริงทุกศาสนาต่างก็มีทั้งคนดี และคนไม่ดีปะปนกันไป แม้กระทั่งกลุ่มคนที่ไม่ได้นับถืออะไรเลย ก็ยังมีทั้งคนดีและไม่ดีเช่นกัน ส่วนในเรื่องข่าวด้านลบของนักบวชในพระพุทธศาสนา นั้น ท่านต้องทำความเข้าใจด้วยว่า ในปัจจุบันนี้การจะเข้ามาบวชเป็นเรื่องที่ทำได้ง่าย เพราะมีขบวนการคัดกรองที่น้อยมาก ดังนั้นถ้าคนที่มีความคิดไม่ดีมีความคิดที่จะบวชเพื่อวัตถุประสงค์ที่ไม่บริสุทธิ์ก็ย่อมทำได้ แต่ก็อย่าลืมนึกว่ายังมีนักบวชที่ท่านปฏิบัติดีปฏิบัติชอบอยู่อีกมากเช่นกัน จึงเห็นว่าข่าวความเสื่อมของนักบวช

บางคนนั้น จะเอามาใช้ตัดสินคุณค่าของศาสนาไม่ได้ เพราะเรื่องของกรรมนั้นเป็นเรื่องเฉพาะตน ใครทำสิ่งใดไว้ก็ต้องได้รับผลของมันเอง และการที่นักบวชบางรูปทำตัวไม่ดี ก็ไม่ได้หมายความว่า หลักธรรมคำสอนจะไม่ดีตามไปด้วย ดังนั้นก่อนที่จะท่านจะตัดสินอะไรลงไป ก็ขอให้ศึกษาและลองปฏิบัติธรรมดูก่อน ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ศีล สมาธิ หรือปัญญา แล้วท่านจะรับรู้ได้ด้วยตนเองได้ว่า การที่ผู้อื่นต้องหลงกระทำผิดพลาดไปนั้นเป็นด้วยเหตุใด หลังจากที่ท่านได้ศึกษาและปฏิบัติแล้วถ้าคิดว่าไม่ดีจะหันหลังให้ก็ไม่ว่ากัน แต่อยากให้ท่านได้ศึกษาดูก่อนว่าแก่นแท้ของพระพุทธศาสนานั้นอยู่ที่ไหน พระธรรมคำสั่งสอนนั้นท่านสอนอะไร เพราะจะเป็นเรื่องที่น่าเสียดายมาก หากท่านทอดทิ้งพระพุทธศาสนาไปโดยที่ยังไม่ได้ลองศึกษาธรรมและลองปฏิบัติตามเลยแม้แต่น้อย เนื่องจากพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้านั้น พร้อมเสมอต่อการพิสูจน์จากทุกคนโดยไม่จำกัดเวลา เพราะเรื่องที่ทรงสั่งสอนนั้นเป็นธรรมชาติแท้จริงของทุกสิ่ง แต่ด้วยความที่ไม่รู้ว่าอะไรคือพระพุทธศาสนา บางคนจึงต้องเปลี่ยนศาสนาไปเรื่อง ๆ โดยหารู้ไม่ว่าสิ่งเหล่านั้นมิใช่ที่พึ่งอันประเสริฐเลย การที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์นับว่าเป็นเรื่องที่ยากแล้ว แต่เมื่อได้เกิดเป็นมนุษย์แล้วได้พบกับศาสนาใดศาสนาหนึ่งนั้นเป็นสิ่งที่ยากกว่า และเมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์แล้วได้พบกับศาสนา ซึ่งมีความคิดเห็นที่ถูกต้องดีงามก็เป็นเรื่องที่ยากยิ่งขึ้นไปอีก ถ้ามีโอกาสได้เรียนรู้หลักธรรมคำสอนนั้นแล้วยังมีโอกาสนำมาปฏิบัติตามก็นับว่ายากขึ้นไปอีกตามลำดับ และถ้าสามารถบรรลุธรรมนำตนให้พ้นจากทุกข์ ยิ่งถือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยากมากที่สุด ชนิดที่เรียกว่ายากยิ่งกว่ายาก จึงมีมนุษย์จำนวนน้อยนักที่จะสามารถเดินทางมาถึงจุดนี้ ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจอะไรเลยที่หลาย ๆ คนจะหลุดรอดออกไปจากวิถีนี้ในช่วงใดช่วงหนึ่ง ดังนั้นถ้ามีใครคิดหันหลังให้กับพระพุทธศาสนา ก็ให้ถือว่านั่นเป็นชะตาชีวิตของเขาเองการที่พวกเราทั้งหลายเกิดมาแล้วได้พบกับพระพุทธศาสนา และยังมีโอกาสได้ศึกษาธรรมอีก ถือได้ว่าต้องมีกุศลผลบุญเดิมมากมายพอสมควรคอยเกื้อหนุน เพราะการได้เกิดมาเป็นมนุษย์ที่ว่ายากแล้ว แต่เกิดเป็นมนุษย์แล้วได้พบพระพุทธศาสนายากยิ่งกว่า การได้พบพระพุทธศาสนาที่ว่ายากแสนยากแล้ว แต่การเข้าถึงหลักธรรมที่แท้จริงนั้นยากยิ่งกว่าเดิมอีกหลายพันเท่า เนื่องจากสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้ยาก ประสพได้ยาก เห็นได้ยาก และเมื่อในชาติปัจจุบันมีบุญได้เกิดมาเป็นมนุษย์และยังได้มีชีวิตอยู่รอดปลอดภัยมาจนถึงทุกวันนี้ เราทั้งหลายจึงควรใช้เวลาของชีวิตนี้ให้คุ้มค่า ด้วยการศึกษาและประพฤติปฏิบัติธรรมเพื่อแสวงหาปัญญา ความรู้แจ้ง ชาวพุทธที่ดีนั้น เมื่อพบสิ่งไม่ดีไม่งาม ก็ควรช่วยกันตักเตือนแก้ไข ไม่ควรปล่อยตนให้ไหลเอนไปตามข่าวคราวเหล่านั้นด้วย เพราะชีวิตของคนเรานั้น ทุกกับความไม่เที่ยงแท้แน่นอนในกายใจของตนเองนี้ก็มากพอแล้ว ยังจะต้องปล่อยใจตนไปทุกข์กับความไม่เที่ยงในกายใจของผู้อื่นอีกหรือ นักบวชที่เป็นชาวเหล่านั้น ท่านเองก็มาจากลูกชาวบ้าน มาจากสังคมเดียวกันกับท่าน ถ้าหากว่ามีรูปใดเพียรลด ละเลิกกิเลสไม่ได้ ก็ต้องถือว่าเป็นเวรกรรมของท่านเหล่านั้นเอง วิชากรรมเบื้องต้นที่ท่านได้รับก็คือ เมื่อชาวบ้านรู้ความจริงเข้า ก็จะดิ้นนินทาแล้วจะไม่ให้ความเคารพเลื่อมใส เพราะเมื่อขึ้นชื่อว่ากฎแห่งกรรมนั้น ย่อมให้ผลชดเชยเสมอทั้งต่อหน้าและลับหลัง ส่วนในเรื่องของการเผยแผ่ศาสนานั้น พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไป เพื่อประโยชน์และความสุขของชนเป็นอันมาก เพื่อเกื้อการุณย์แก่โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย” จะพบว่าความตั้งใจของพระพุทธเจ้านั้น ท่านไม่ได้ต้องการที่จะบังคับใครว่าต้องเคารพนับถือพระองค์ แต่ท่านให้เผยแผ่พระธรรมไปก็เพื่อเป็นประโยชน์และความสุขของเหล่าสรรพสัตว์ ที่สุดก็แล้วต่อบุญทำกรรมแต่งของแต่ละคน เพราะพระธรรมนั้นไม่ได้สาธยายกับคนทั่วไป ต้องเป็นผู้ที่เคยทำบุญไว้ดีแล้วในปางก่อนจึงจะเข้าถึงได้ ดังนั้นถ้าใครจะเสื่อมหรือไม่เสื่อม ก็ไม่สำคัญเท่ากับที่ตัวเราเองดูแลจิตใจของตนไม่ให้เสื่อมภายใต้กระแสธารของการปฏิรูปของ “รัฐ” ไทย ที่พยายามเพื่อเสนอ “ธง” กลไก ช่องทาง หรือทางออกเพื่อไปสู่การแก้ปัญหา หรือพัฒนาสังคมประเทศชาติโดยรวม กระแสหนึ่งที่เกิดขึ้นคำถามที่ถูกถามกลางวงองค์กร “ศาสนา” ว่าจะมีแนวทางปรับ หรือปฏิรูปตัวเองอย่างไร ? เมื่อคำถามดังกล่าวถูกเสนอสู่สาธารณะ มีกระแส วิพากษ์วิจารณ์กันมากขึ้นในวงกว้าง ผลก็คือการปรับทำที่ตาม

รัฐ ทั้งกรณีเรื่องการบริหารองค์กรที่ผูกขาด ขาดความโปร่งใสที่ไม่สามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งปัญหาพระธรรมวินัย และการไม่ปฏิบัติตาม หรือตีความเกินกว่าความเป็นจริงนอกเหนือพระธรรมวินัย ผลก็คือเมื่อมีคำถาม แนวคิดเชิงวิพากษ์ ได้แย้ง ต่อการปรับตัวขององค์กรสงฆ์ภายใต้สถานการณ์ใหม่จึงเกิดขึ้น การถามหาความจริงที่บกพร่องเพื่อนำไปสู่การแก้ไข (ปฏิรูป) จนกลายเป็น“วิาทะ” ทางสื่ออย่างที่ปรากฏในช่วงเวลาหนึ่ง การถามหาคุณค่าแท้เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนเพื่อพัฒนาเป็นเป้าหมายสำคัญ สภาพการณ์นั้นทำให้ “คนใน”ต้องหันกลับมาถามตัวเองว่าเราจะไปทางไหนภายใต้กระแสการปฏิรูป หนังสือเรื่อง “การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา” ของพระพรหมบัณฑิต ที่เกิดขึ้นจากการถูกตั้งคำถาม และนี่คือคำตอบ แต่เป็นคำตอบในที่ประชุมผู้บริหารระดับสูงและระดับกลางของคณะสงฆ์ ที่ปาฐกถาบรรยายพิเศษโดยพระพรหมบัณฑิต ในมิติของคนในศาสนา และกรรมกรมหาเถรสมาคม ทั้งยังเป็นนักการบริหารการศึกษา ในหน้าที่ของอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงฆ์ของคณะสงฆ์ไทย ซึ่งได้รับนิมนต์ไปถวายความรู้แนะเสนอประเด็นชี้ช่องทางในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในที่ประชุมพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั่วประเทศ ทีมมหาเถรสมาคมและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดขึ้น ณ หอประชุมพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2558 ในคำบรรยายนี้มีการกล่าวถึงสาเหตุที่มาของกระแสการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาและแผนการดำเนินการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาตามภารกิจ 6 ด้าน ของคณะสงฆ์ที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เคยเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ดังนั้นหนังสือนี้จึงเป็นการรวมแนวคิดปาฐกถาของพระพรหมบัณฑิต ซึ่งสะท้อนให้เห็น “แสง” ที่ปลายอุโมงค์ของการ “ปฏิรูป” ที่เริ่มโดยคนในองค์กรศาสนาเอง โดยมีเป้าหมายเป็น “สิ่งที่ดีกว่า” ตามเจตนารมณ์ที่ภาครัฐกำลังดำเนินการอยู่ คือการปฏิรูปการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ซึ่งมีศาสนาเป็นแกนแกนของสังคมรวมอยู่ด้วย และควรต้องปฏิรูปในสถานการณ์ของการเปลี่ยนผ่านนี้ด้วยเช่นกัน (พระพรหมบัณฑิต(ประยูร ธมฺมจิตฺโต). 2548)

แนวทางปฏิรูปพระพุทธศาสนาในประเทศไทย

การส่งเสริมป้องกันและแก้ไขปัญหาการประทุพผิตหลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนาพุทธให้มีความคุ้มครองพระธรรมวินัย ศาสนบุคคล ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ศาสนศึกษาและศาสนพิธี เพื่อมิให้ถูกจางจืด ละเมิด ลอกเลียน หรือทำให้วิปริตผิดเพี้ยนส่งเสริมให้มหาเถรสมาคมควรกำหนดบทบาทของพระสงฆ์ในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งมีกระแสโลกาภิวัตน์มาเกี่ยวข้องมาก เพื่อให้สอดคล้องและถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย และรัฐบาลต้องมีมาตรการควบคุมดูแลการกระทำและมีบทลงโทษอย่างจริงจัง ต่อการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสื่อมต่อศาสนา เช่น การหลอกลวงด้วยศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และการหลอกลวงชาวบ้านให้เกิดความเลื่อมใส โสยศาสตร์ เป็นต้น ส่งเสริมมิให้ศาสนาแสวงหาประโยชน์ส่วนตน เพื่อมิให้ศาสนาใช้ในทางที่ผิด ส่งเสริมให้วัดควรตรวจสอบ กวดขัน บุคคลที่จะเข้ามาบวชอย่างเคร่งครัด โดยอาจจะประสานกับเจ้าพนักงานตำรวจตรวจสอบทะเบียนประวัติ อาชญากรรม เพื่อป้องกันมิให้ใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือในการหลอกลวงหรือประทุพผิตตัวไม่เหมาะสมให้เข้ามาบวช เช่น หลบหนีคดี ติดยาเสพติด เป็นต้น (คณะทำงานเตรียมการปฏิรูปเพื่อคืนความสุขให้คนในชาติ, 2557 : 16-17)

แนวทางปฏิรูปเพื่อเป็นการนำหลักศาสนธรรมมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันระดับบุคคลและองค์กรเพื่อพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ตระหว่างพุทธศาสนิกชนของทุกศาสนาการพัฒนาศักยภาพของสถานศึกษาในการบูรณาการหลักศาสนธรรมในการจัดการศึกษาทุกระดับการส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศในการนำหลักศาสนาที่ถูกต้องไปเผยแพร่สู่ประชาชนโดยแต่ละด้านจะมียุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการดังต่อไปนี้คือการพัฒนาศักยภาพขององค์กรและบุคลากรทางศาสนาโดยกำหนดแผนปฏิรูป (ไม่ปรากฏนามผู้แต่ง,ออนไลน์) ดังนี้คือ

1) สร้างเสริมความรู้ความสามารถในด้านการบริหารจัดการให้กับบุคลากรทางศาสนาส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนากิจการศาสนาจากรัฐบาลและการดำเนินกิจการศาสนาของทุกศาสนา สร้างเสริมธรรมาภิบาลในองค์กรศาสนาทุกศาสนาส่งเสริมให้มีระบบคุณธรรม จริยธรรมในทุกองค์กรศาสนาจัดให้มีระบบประเมินและการตรวจสอบที่โปร่งใส ขององค์กรทางศาสนาพัฒนาและแลกเปลี่ยนทักษะด้านการบริหารจัดการที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงแก่บุคลากรในองค์กรทางศาสนา กำหนดมาตรฐานองค์กรและศาสนสถาน รวมทั้งมีการยกย่อง เชิดชูองค์กรดีเด่นทางศาสนาจัดให้มีการลงทะเบียนผู้สอนศาสนาและมีคณะกรรมการจัดทำและพิจารณาหลักสูตรที่สอนหลักศาสนาของแต่ละศาสนาปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรทางศาสนา

2) การนำหลักศาสนธรรมมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันทั้งระดับบุคคลและองค์กรเพื่อพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน โดยกำหนดแผนปฏิรูป ดังนี้คือ ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างครอบครัว โรงเรียนสถานที่ทำงาน ชุมชน และสังคม นำหลักศาสนธรรม คุณธรรม ประเพณีและวัฒนธรรมไทย อันดีงามมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันและในการทำงาน อย่างจริงจัง สร้างแรงจูงใจให้องค์กรและภาคประชาชนเข้ารับการอบรมหลักสูตรทางศาสนาและการฝึกปฏิบัติธรรมยกย่อง เชิดชูและประกาศเกียรติคุณบุคคลที่ดำรงตนและปฏิบัติงานอย่างโดดเด่นด้านคุณธรรม

3) การเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนาโดยกำหนดแผนปฏิรูป ดังนี้คือเสริมสร้างให้ศาสนิกชนเข้าใจและเข้าถึงหัวใจของศาสนาตนเอง และเข้าใจศาสนาอื่นรวมถึงนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ส่งเสริมให้เคารพสิทธิเสรีภาพในการดำรงชีวิตตามหลักคำสอนของศาสนาซึ่งกันและกันส่งเสริมการเรียนรู้ระหว่างศาสนา และสร้างร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาที่สำคัญร่วมกัน อย่างจริงจังพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือของศาสนิกชนทุกศาสนาให้เข้มแข็งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างสานสัมพันธ์ที่ดีจัดตั้งองค์กรความร่วมมือระหว่างศาสนิกชนระดับชาติส่งเสริมให้องค์กรทางศาสนาทุกศาสนา ร่วมกันกำหนดประเด็นทางจริยธรรมในการเผยแผ่คำสอนศาสนา ส่งเสริมประเทศไทยเป็นศูนย์กลางในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างศาสนาในภูมิภาคอาเซียน

4) การพัฒนาศักยภาพของสถานศึกษาในการบูรณาการหลักศาสนธรรมในการจัดการศึกษาทุกระดับโดยกำหนดแผนปฏิรูป ดังนี้คือ ส่งเสริมและผลักดันให้เกิดคณะทำงานพัฒนาศักยภาพสถานศึกษาในการบูรณาการหลักศาสนธรรมในการจัดการศึกษาทุกระดับโดยความร่วมมือของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) หรือ บ้าน โรงเรียน มัสยิด (บรม) และองค์กรของรัฐทุกภาคส่วนโดยมีสถานศึกษาเป็นหน่วยประสานงาน ส่งเสริมและผลักดันให้เกิดศูนย์การเรียนรู้ศาสนธรรมแบบบูรณาการอย่างครบวงจรและทันสมัย ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและในสถานศึกษา และ/หรือวัดทุกแห่งเพื่อให้เด็ก เยาวชน และประชาชนเกิดการเรียนรู้ศาสนธรรมตลอดชีวิตสถานศึกษาทุกแห่งต้องมีผู้นำจิตวิญญาณเป็นต้นแบบ เป็นที่ยอมรับและศรัทธาของชุมชนในพื้นที่นั้นๆ เพื่อถ่ายทอดเชื่อมโยงองค์ความรู้-กิจกรรมทางศาสนาพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตลอดจนขับเคลื่อนสถานศึกษา ชุมชนและทุกหน่วยงานทุกภาคส่วนพื้นที่พัฒนาระบบผลิตครูและการฝึกอบรมประกอบวิชาชีพครูให้มีเกณฑ์มาตรฐานด้านศีลธรรมและการสอนหลักศาสนธรรมแบบบูรณาการส่งเสริมและผลักดันให้สถานศึกษาทุกแห่งมีหลักสูตร และ/หรือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการนำหลักศาสนธรรมมาปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน เพื่อการสร้างนิสัยดีพื้นฐานหน้าที่พลเมือง ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมตั้งแต่ปฐมวัย จนถึงระดับอุดมศึกษาให้สถานศึกษาทุกแห่งมีการสนทนาธรรมและเปลี่ยนแนวคิด ความเชื่อ ความรู้ หลักธรรมและการดำเนินกิจกรรมทางด้านศาสนา ร่วมกันกับวัด องค์กรของรัฐทุกภาคส่วนและชุมชนในพื้นที่ ทุกวันพระและวันสำคัญทางศาสนา ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนบวชเรียนตามหลักสูตรการศึกษาของคณะสงฆ์

5) การส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศในการนำหลักศาสนาที่ต้องไปเผยแผ่สู่ประชาชนโดยกำหนดแผนปฏิรูปดังนี้คือ เปิดพื้นที่ (Space) สำหรับสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศตลอดจนการสื่อสารระหว่างบุคคลเพื่อหลักคำสอนและกิจกรรมทางศาสนา ส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรทางศาสนา

(Communicator) ให้มีความสามารถทางการสื่อสารส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ (Media/Channel) ในการนำหลักคำสอนทางศาสนาที่ตีพิมพ์ไปถ่ายทอดแก่ประชาชนส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตเนื้อหาทางด้านศาสนา (Message) ที่มีคุณภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน (People) มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความรู้ทางศาสนาในเชิงสร้างสรรค์

สรุป

การปฏิรูปพระพุทธศาสนาของรัฐบาล(คสช)มีแนวทางที่เห็นได้ชัดจากเรื่องประเด็นปัญหาต่างๆในสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาโดยตรงจะเห็นได้จากข่าวสารต่างๆและเพื่อความสบายใจในศาสนิกชนส่วนมากที่นับถือพระพุทธศาสนาแต่การปฏิรูปศาสนาเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนต้องศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นให้มากเพราะประชาชนในปัจจุบันยังมีความเชื่อและความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและมีความศรัทธาทางด้านพิธีกรรมในศาสนาพิธีที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจเป็นเบื้องต้นหากจะปฏิรูปต้องศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมให้มากกว่าควรมีการทำความเข้าใจกับประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นการปฏิรูปไปในแนวทางที่ดีขึ้นมิใช่เพื่อสร้างความขัดแย้งในสังคม การเกิดปรากฏการณ์ทางสังคมคือทุกครั้งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างเชิงสังคมมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคตามสมัยทำให้คนในสังคมต้องมีการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยนั้นจึงทำให้จิตใจของคนมุ่งเน้นกระแสวัตถุนิยมมากกว่าคุณงามความดีที่มีอยู่ในใจแม้ในวงการศาสนาเองที่มีวิธีการสอนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเรียกว่าสังฆกรรมปฏิรูปจึงมีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดทำให้ผิดจากหลักคำสอนของศาสนาแต่เดิมและทางด้านสาวกผู้นำหลักคำสอนมาเผยแผ่ก็เห็นต่างจากหลักของศาสนามีการใช้ศาสนาเพื่อแสวงหาประโยชน์จากสังคมจึงเป็นประเด็นปัญหาเพื่อสู่การปฏิรูปศาสนาในการปฏิรูปศาสนานั้นพึงมีการปฏิรูปแม้ในสมัยก่อนหากเราได้ศึกษาประวัติศาสตร์ก็จะเห็นการปฏิรูปศาสนาเช่นพระเจ้าอโศกทรงปฏิรูปคือจัดทำสังคายนาเพื่อดำรงไว้ซึ่งทำที่เป็นธรรมโดยแท้และในอีกหลายๆศาสนาก็มีการปฏิรูปเช่นกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆที่เกิดขึ้นส่งผลต่อการเกิดการเปลี่ยนแปลงตามสังคมหรือยุคสมัยอนาคตยังต้องมีการเปลี่ยนแปลงอีกมากมายสิ่งต่างๆเหล่านี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นการเกิดปรากฏการณ์ทางสังคม

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

ดนัย ไชยโยธา. ยุคประวัติศาสตร์ถึงสิ้นอาณาจักรสุโขทัย. กรุงเทพมหานคร:โอเดียนสโตร์. 2546.

พระพรหมบัณฑิต(ประยูร ธมฺมจิตโต). การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา.พระนครศรีอยุธยา:เทียนวัฒนาพรินต์ติ้ง 2558

พระมหาวิญญู ปญฺญญาโณ. เหตุการณ์ปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร:สุตโรไพศาล.2544.

ภารดี มหาขันธ์. พื้นฐานอารยธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร:โอเดียนสโตร์.2532.

คณะทำงานเตรียมการปฏิรูปเพื่อคืนความสุขให้คนในชาติ: การส่งเสริมป้องกันและแก้ไขปัญหา การประพฤติผิดหลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนา .เอกสารการปฏิรูป : ด้านอื่นๆ.2557.

เว็บไซต์

เหตุปัจจัยอะไรทำให้ศาสนาเสื่อม[ออนไลน์]เข้าถึงข้อมูล.[11.ธ.ค.60] แหล่งที่มา:<http://dhamma-free.blogspot.com>.

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 4 “ศาสตร์พระราชากับการสร้างสังคมอุดมปัญญาในยุคไทยแลนด์ 4.0”

วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2561 ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัดห้วยแรศวร. บทความเรื่องศาสนาเสื่อมหรือคนเสื่อม.[11.ธ.ค.60] .แหล่งที่มา:

<http://www.hatainaresd.com/index.php>.

ปฏิรูปพุทธศาสนา วาระที่ควรต้องทำ.หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์.[11.ธ.ค.60]แหล่งที่มา:

<http://www.thaipost.net>

ปฏิรูปพระพุทธศาสนาเพื่ออะไร[ออนไลน์] .แหล่งที่มา: <https://pantip.com/topic/33682058>.

เข้าถึงข้อมูล[11ม.ค.61]